

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: oponent

Autorka práce: Adéla Šafářová

Název práce: *Identita zasluhujícího a její konstruování příjemci sociálních dávek*

Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Ripka

Oponent: Mgr. David Mitrenga

Navržené hodnocení: velmi dobře

Zdůvodnění hodnocení práce, zejména výhrad a kritických připomínek

Autorka Adéla Šafářová se ve své práci zabývá sebedefinicí a konstruováním identity zasluhujícího u příjemců sociálních dávek. Výzkum vychází z terénního šetření v sociálně vyloučené lokalitě a rozhovorů se sociálně vyloučenými, především Romy.

Z původního záměru aplikovat a rozvíjet teorii začarovaného kruhu závislosti v praxi, autorka práci zaměřila na méně zprofanovanou oblast výzkumu - konstruování identity zasluhujícího u příjemců sociálních dávek.

Nejslabším místem práce je skutečnost, že data byla původně sebrána za jiným účelem, než je zkoumání identity zasluhujícího. Problematicky můžeme vnímat také to, že většina jejich respondentů na sociální dávky nedosáhla. I přesto se autorka snažila data vzhledem k předmětu výzkumu vytěžit.

Výzkum přináší poměrně zajímavou sondu do mentality sociálně vyloučených a prezentuje některé jejich racionalizace a legitimizace zásluhovosti v kontextu úsilí o získání sociálních dávek. Práci navrhuji v případě úspěšné obhajoby hodnotit známkou velmi dobře.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Cíle práce jsou formulovány srozumitelně. Autorka si klade několik základních výzkumných otázek:

1. Jak lze charakterizovat situační tvorbu zasluhující identity u příjemce sociálních dávek?
2. Jaké hlavní strategie či prvky konstrukce já jakožto zasluhujícího lidé užívají a co stojí na jejich pozadí?
3. Do jaké míry jsou užívané nástroje dosahování kýžené identity ne/ úspěšné a proč?

Závěry práce odpovídají cílům práce, i když je autorka nestrukturuje podle položených výzkumných otázek a nezodpovídá je explicitně. Práce má jinak odpovídající strukturu, ale prospělo by jí více oddělovat odstavce.

Teoretická část, kterou autorka v závěrech plně nevytěžila, je zbytečně dlouhá na úkor části analytické.

Například kapitola „4.2.3.1 Zkušenost se „štědrým“ sociálním systémem v Anglii – srovnání s Českou republikou“ je vzhledem k předmětu výzkumu, podle mého názoru, zbytečná a stačila jen krátká zmínka o „štědrosti“ britského modelu.

2. Opírá se autorka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Autorka pracuje s dostatečným množstvím relevantních a cizojazyčných textů. Vzhledem k množství literatury a výzkumů na téma sociálního vyloučení a romské populace by bylo ovšem vhodné konfrontovat také další relevantní koncepty a zaměřit se například více na otázku etnicity a kultury chudoby v kontextu sociálního vyloučení.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Za problematický považuji výběr informátorů vzhledem k předmětu výzkumu „*Identita zasluhujícího a její konstruování příjemci sociálních dávek*“. Jak v textu autorka sama přiznává, aniž by skutečnost dále diskutovala „*I přes všechny využité strategie mnozí komunikační partneři na zisk dávky nedosáhli.*“ (s. 23) Tuto skutečnost by měla autorka obhájit a argumentovat.

Bohužel v práci postrádám konkrétnější popis analýzy rozhovorů, kódování a zpracování dat. V příloze autorka nabízí pouze základní údaje o respondentech. Další výrazně metodologické problémy v práci nejsou.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autorka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

V práci se argumentuje zejména úryvky citací z rozhovorů, které autorka dále interpretuje a snaží se v nich identifikovat jevy, o kterých hovoří v teoretické části. Až příliš ale odkazuje vágním stylem „*na základě výše diskutovaného*“ namísto toho, aby závěry propojovala s teorií jednoznačným odkazem na daný argument.

5. Jsou v práci autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Svá tvrzení autorka jednoznačně odlišuje od tvrzení a argumentů převzatých.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Autorka cituje a odkazuje na použitou literaturu a další zdroje správně. Dodržuje předepsané citační normy. Po formální stránce splňuje bakalářská práce veškeré náležitosti. Práce má menší deficit ve stylistice textu a jazyka. Text by také zaslužil více strukturovat odstavci.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Doporučoval bych napříště lépe strukturovat závěry a věnovat se položeným výzkumným otázkám. Autorka se v závěru příliš zaobírá shrnutím teoretické části bez jasné souvislosti se závěry analýzy.

V práci figurují analytické kategorie „pasivita a aktivita“ sociálně vyloučených, kdy autorka popisuje běžný jev, který nastává u dlouhodobě nezaměstnaných, tedy původně aktivní přístup nezaměstnaných, který se mění v jejich pasivitu a apatii. Bylo by vhodné tento závěr více diskutovat v kontextu sebedefinice zásluhovosti, kultury chudoby, sociálního vyloučení a dále třeba etnicity.

Analytická část práce se možná až příliš věnuje analýze částí rozhovorů, kde informátoři vyjadřují své pobouření a zklamání z nepřiznání dávek. Chvillemi jsem měl z textu v těchto momentech pocit jisté „citové angažovanosti“ autorky.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

1) Proč není pro autorku skutečnost, že informátoři vlastně nebyli příjemci sociální dávek, problematická? Předmětem výzkumu je přece identita zasluhujícího a její konstruování příjemci sociálních dávek?

2) V práci mě zaujaly výpovědi informátorů (sociálně vyloučených Romů), kteří hovoří o kategorii „těch druhých Romů“ (například citace informátorky: „...*takový bych poslala zpátky na Slovensko. (...) Jako já jsem taky cikánka, ale takovýhle lidi já neuznávám.*“) Je pozoruhodné, jak Romové nakládají s etnicitou v kontextu zásluhovosti. Považuji to za silné téma, které autorka v práci dále nerozvíjí. Může se autorka k tomuto tématu více vyjádřit?

3) Na poli sociálních politik a strategií neziskových organizací a dalších nestátních aktérů, na institucionální úrovni municipalit a také na poli teorie v kontextu problematiky Romů a sociálního vyloučení figurují dva odlišné přístupy.

Za prvé je to etnická definice problematiky Romů a sociálního vyloučení - „může za to Romství“ a za druhé ne - etnická definice, kdy se hledají příčiny na straně kultury chudoby a dynamiky procesů sociálního vylučování.

Na kterou stranu by se autorka na základě analyzovaných a získaných dat v kontextu předmětu svého výzkumu přiklonila a proč?

Celkové hodnocení práce: **velmi dobře**

Datum: 9. 6. 2014

Podpis:

